

Klimaverksted for ungdom i Voss herad

En rapport fra medvirkningslørdagen for unge, 19.mars 2022

En bærekraftig verden for alle

Bakgrunnen for rapporten er Voss herad sitt arbeid med ny klimaplan, og et ønske om innspill fra unge i prosessen med planen. Barn og unge er de som skal leve lengst med konsekvensene av klimaendringene, og ønsket om å involvere og lytte til dem er et konkret tiltak for å gjøre planen bedre og gi den sterkere legitimitet blant de unge vossingene. Med det som bakgrunn inviterte kommunen til Klimaverkstad for ungdom fra 15-20 år lørdag 19.mars 2022. Verkstedet ble holdt i Gamle kinoen og prosessen ble planlagt og gjennomført av Agnes Vevle Tvinnereim og Mathew Stiller-Reeve, som begge har lang erfaring med klima- og bærekraftarbeid med barn og unge, samt involveringsmetodikk.

Kommunen stod ansvarlig for å spre invitasjonen lokalt, og både formelle og uformelle kanaler og nettverk ble aktivert. Flere av de svært engasjerte og aktive unge i Voss var opptatt med andre ting akkurat denne helgen, og var derfor forhindret fra å komme. En rekke tilbakemeldinger fra de unge var imidlertid positive mtp deltakelse og engasjement, så det er all grunn til å anta at mange ønsker å delta i tilsvarende prosesser senere. På selve dagen var det likefullt bare fire ungdommer som møtte fram, og disse viste seg å være svært engasjerte, med sterk vilje til å reflektere, være åpne og ærlige, tenke verdiforankret og utover seg selv. Dagen resulterte i planer om et konkret tiltak som ungdommene ønsker å gjennomføre, i samarbeid med kommunen. De gav uttrykk for å være motiverte til å prøve ut egne roller som igangsettere og lokale medspillere på veien mot å skape noe av det de selv ønsker seg i Voss herad.

I medvirkningsverkstedene har vi invitert ungdommer til å dele sine blikk på lokalsamfunnet sitt med oss. Hva skal til for at Voss skal bli et bedre, mer bærekraftig sted å vokse opp og være ung? I møte med de unge er utgangspunktet at de er *eksperter på å være barn og unge i Voss*. De er *ikke* eksperter på noe spesifikt klimarelatert fagfelt, og blir heller ikke møtt som det. Det bærekraftige og klimavennlige samfunnet er tett forbundet med folkehelse. Vi vet at klimaendringene krever omstilling og endringer som utfordrer alle på ulikt vis. FN forventer at millioner av mennesker blir rammet direkte som følge av endringer i klima, miljø og naturmangfold. Nasjonale og lokale tilpasninger vil imidlertid påvirke oss alle og mange av oss vil kunne respondere med motstand på endringene og økt polarisering. Robuste og inkluderende lokalsamfunn, gode levekår og høy livskvalitet er sentrale elementer av det klimavennlige og bærekraftige samfunnet.

Proessen løfter frem enkeltindividet som endringsaktør i møte med systemer og komplekse samfunnsutfordringer. Basert på dette starter arbeidet med de unge med å synliggjøre hvem de er som mennesker og hvilken kapasitet til å tenke nytt som bor i oss alle.

Et mål for verkstedet har vært å hente innspill til klimaplanen fra de unge, men også å gi de engasjerte unge kunnskap og økt håp om at endring er mulig og at fellesskapet har behov for nettopp deres styrker, mot og kreativitet. Mange forskere er urolige for at de unge strever med klimaangst og uro for fremtiden, noe voksensamfunnet plikter å møte klokt, empatisk og med åpne, involverende metoder som gir de unge en stemme.

Ved publiseringen av vårens IPCC rapporter har FNs generalsekretær António Guterres erklært «kode rød for menneskeheten». Rapporten slår fast at klimaendringene er mer omfattende og raskere enn vi har antatt tidligere. Endring haster mer enn vi har tatt inn over oss så langt og rapporten anslår at 3,3-3,6 milliarder mennesker bor i svært klimasårbare områder. Til tross for at Norge vil være skjermet fra de mest alvorlige endringene, er våre store økonomiske ressurser og vår livsførsel tett knyttet sammen med resten av verden. Klimaendringene og -handling handler også om verdier, og er koblet til spørsmål om likhet, rettferdighet og fordeling, noe mange unge er opptatt av.

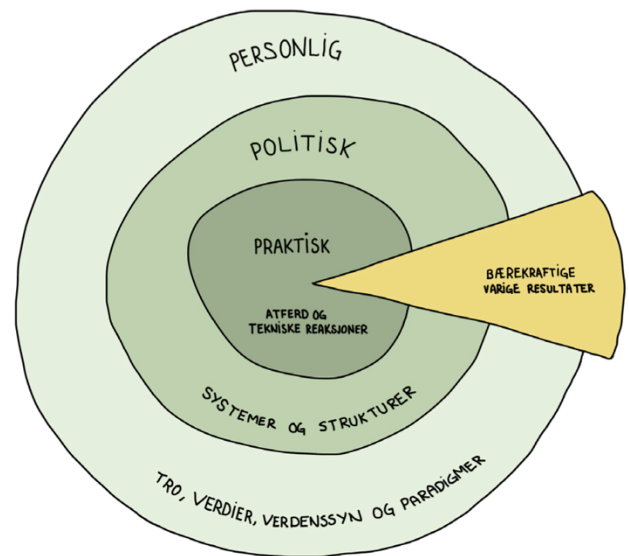
Når vi spør ungdom i Vestland «Hva er bærekraft for deg?» gir de svar som er overraskende for mange voksne. De svarer «noe som ikke skader naturen og jorden» og de svarer «likeverd, likestilling, fattigdom, neste generasjon, rettferdighet, sosial ulikhet og utdanning». Først litt ned på listen kommer «mat, transport, kortreist, økonomi, klær, gjenbruk, nyskaping, plast og teknologi». Hvis våre unge forstår bærekraft som dype verdispørsmål som likeverd og rettferdighet, må vi være varsomme med å presentere bærekraft utelukkende som et teknisk problem som kan løses med innovasjon og teknologi alene. Vi må sikre at vi skaper rammer for å se sammenhenger mellom hvem vi er som mennesker, systemene vi har bygget samfunnet vårt på og aktivitetene/tiltakene vi fremmer.

Bærekraft kan forstås og angripes som et teknisk problem, et systemproblem eller et verdiproblem. Eller alle tre på en gang.

Kompleksiteten i utfordringene vi må løse og det kloke vidsynet og personlige motet som kreves av oss for å gå opp nye spor, er overveldende. Det er avgjørende at vi ikke overforenkler og gjør bildet for fragmentert, men anerkjenner de unges evne til å forstå og handle verdiforankret i møte med komplekse utfordringer.¹

Vi må gå fra å adressere komplekse problemer med fragmenterte svar, til å bygge helhetlige strategier for effekt, som benytter verktøy for varig samfunnsendring, og leder til bærekraft og likeverd.

Figur 1 O'Brien og Sygna, 2013 (based on Sharma, 2007)

Klimaverkstedet - prosessen

Prosessen bygger på 5 hovedtrinn:

1. Hvem er du? Hva står du for? Hva kan du bruke det til?
2. Hva er «et bærekraftig sted» for deg?
3. Hva mangler på Voss, og kan noe skapes selv?
4. Hva trengs for å komme videre?

¹ Sharma, M. (2007) Personal to planetary transformation. Kosmos Journal. Online. <http://www.kosmosjournal.org/articles/personal-to-planetary-transformation> (accessed 22 March 2011).
O'Brien, K. and Sygna, L. (2013) Responding to Climate Change: The Three Spheres of Transformation. Proceedings of Transformation in a Changing Climate, 19-21 June 2013, Oslo, Norway. University of Oslo. ISBN: 978-82-570-2000-1

Trinn 1 – Hvem er jeg? Hva står jeg for? Hva kan jeg bruke det til?

Vi startet dypt i den enkelte deltaker og dykket ned i det som er universelt menneskelig på jakt etter det som forener oss alle. Uavhengig av alder, etnisitet, tro, kompetanse og andre skillelinjer, åpner denne delen for en ny innsikt i likheter og felles kraft til å skape nye løsninger og bidra til det bærekraftige samfunnet. En inspirerende del som rykker oss ut av hverdagens språk. Dette personlige startpunktet forankret i dype verdier er viktig for å vinne ny innsikt og bevisstgjøring omkring to forhold;

1. Jeg er mer enn det folk oftest ser. Uavhengig av alder, familiebakgrunn eller andre skillelinjer, er min stemme viktig og min evne til å se gapet mellom det som er i dag, og det som mangler for et bærekraftig samfunn for alle, aktivt til stede i meg. Ved å åpne for ærlige samtaler om dette gapet, åpner vi muligheter for at langt flere ser sin rolle i å løse det som mangler.

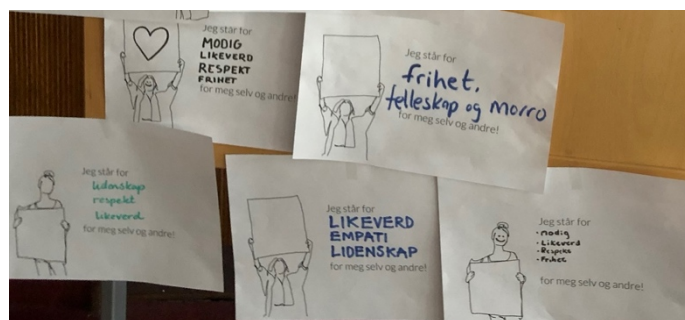
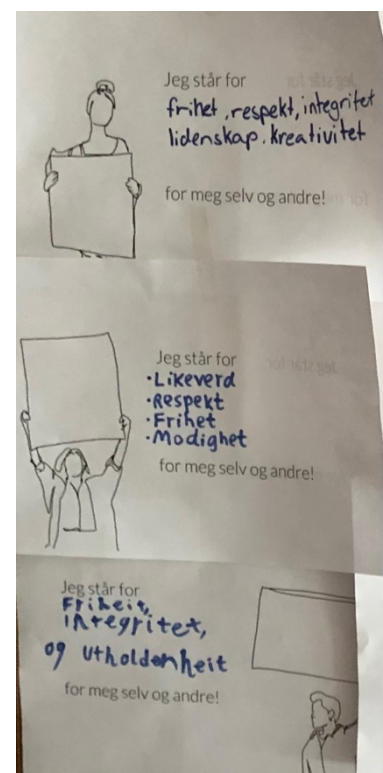
2. Dykker vi dypt nok i mennesket har vi grunnleggende ting felles og ønsker mye av det samme for å skape oss gode liv. Fra dette utgangspunktet kan vi sammen skape nye svar og sammen tåle mer motstand i omstilling og krevende tider.

Refleksjon

De fire ungdommene deler sterke fortellinger om hvem de ser opp til i livet og trekker frem hvilke kvaliteter som gjør at de strekker seg mot dem. De vektlegger den inspirerende og forbilledlige kraften i mennesker som fremviser mot, lidenskap, frihet, respekt, integritet, utholdenhet, kreativitet og likeverd.

De deler historier som eksempler på hva de legger merke til, inspireres av i andre mennesker og står for selv.

Verdiforankringen som kommer frem i de unge, er sterk og svært tydelig. Dette er i stor grad en uutnyttet ressurs i samspill med «voksensamfunnet». Hvilke kanaler har vi for å anerkjenne og invitere denne kraften med, i jakten på det klimavennlige og bærekraftige samfunnet? Hva skjer med engasjementet over tid, hvis ungdommene selv forstår bærekraft som «likeverd, rettferdighet og frihet» og vi som samfunn behandler det som et teknisk problem som kan løses ved innovasjon alene?

Trinn 2 – Hva er «et bærekraftig sted» for deg?

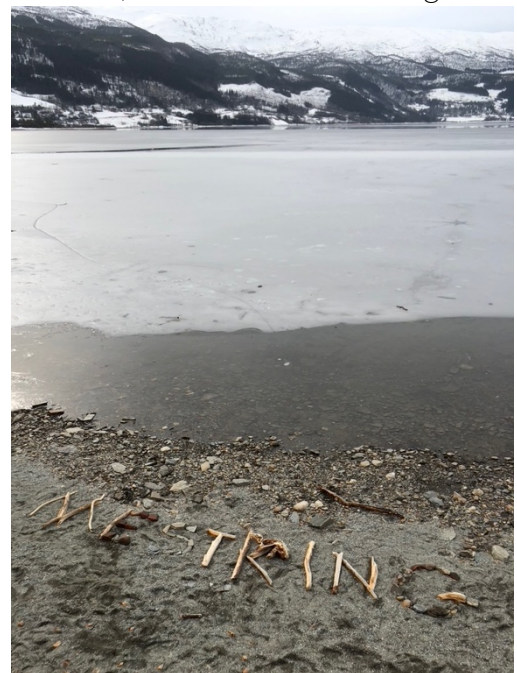
Når har du det aller best? I jakten på det klimavennlige og bærekraftige samfunnet er livskvalitet et sentralt begrep. Vi inviterer til å dele fortellinger om en gang livet var skikkelig bra. Ut fra denne delen henter vi felles verdiord, som gir oss viktige nøkkelord for hva vi bør jakte etter, som fellesskap og samfunn. Når vi vet hva som gir oss gode liv, har vi samtidig et viktig veikart for en indikator vi bør måles på. Hva skal egentlig til for å få mer av det som gir mest tilbake og som gjør oss mest tilfreds som individer og sterkest som fellesskap?

Refleksjon

Fortellingene om når livet er skikkelig fint er personlige og spenner vidt. De unge klarer likevel raskt å finne fellesnevner, som er gjenkjennelig i de fleste eksemplene. Opplevelser som vennskap, tilhørighet, glede, tillit, trygghet, nærhet, mening, mestring, stolthet, selvtilit, balanse, selvstendighet og frihet går igjen som sentrale faktorer.

Disse relasjonelle verdiordene er iboende innsikt hos de unge, som forteller sitt tydelige språk om hva de verdsetter i livet. Sammen velger de ut tre ord, som de mener er viktig for gruppen og som de ønsker å ta videre inn i idéskapingen. De velger å fremheve **trygghet**, **mestring** og **fellesskap**.

I lunsjpausen brukte vi det vi fant på stranden til å skrive verdiordene, og kom samtidig i snakk med flere nysgjerrige vossinger.

Trinn 3 – Hva mangler på Voss, og kan noe skapes selv?

Den neste delen av dagen var en kreativ del for å komme opp med konkrete idéer til klimavennlige lokale tiltak, som de unge ønsker å se realisert og som de kan bidra til selv.

Med utgangspunkt i målet om et klimavennlig samfunn for alle, som trekker oss i retning av *mestring, trygghet og fellesskap*, brukte vi ulike elementer fra innovasjonsmetodikk for å myldre opp idéer.

Ganske raskt var ungdommene enige om at de ønsker at Voss får økt fokus på bevisstgjøring og reduksjon av forbruk som når ut til flere unge. Årsakene til at mange unge ikke benytter de eksisterende tilbudene til å handle brukt er mange. Noen synes det er «ekkelig» å bruke ting andre har brukt før. Noen mener det ikke passer med egen identitet. Noen husker ikke på bruktalternativet, men følger vante spor når de skal handle klær og utstyr. Og noen synes det er mye enklere og tryggere å handle nytt direkte fra butikk. For deltakerne på klimaverkstedet er generell forbruksreduksjon et viktig argument, men også hensynet til de som produserer varene våre i hele verdikjeden og utslipp knyttet til transport.

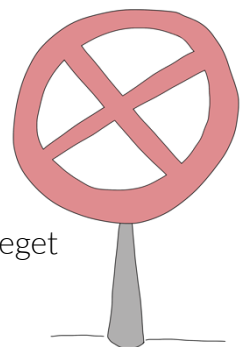
Gruppen valgte å jobbe videre med idéen om et gjenbruksarrangement med og for ungdom. Tanken er å skape noe som unge ønsker å delta på, som bygger en ny, felles møteplass og utvider/utfordrer gruppen unge som kan handle brukt. De var innom ulike modeller fra salg av egne klær, til bytting og samarbeid med eksisterende aktører. Kommunen, som deltok aktivt gjennom hele verkstedet, er positive til å stille lokaler til rådighet for et slikt arrangement. Gamle kinoen ble nevnt som et mulig sted, fordi det både er et sted alle har et forhold til, det har den åpne plassen foran som kan gi mulighet for utemarked på fine sommerdager, og det har direkte kontakt med rådhuset. Gjennom arbeidet med idéen «gjenbruksarrangement» var det høyt engasjement og mye vilje til å realisere egen idé.

Refleksjon

De unge har god forståelse av situasjonen for ungdom på Voss, hva som kan hindre klima- og bærekraftengasjement, og samtidig mange tanker og idéer til å få fart på engasjementet. De ønsker å oppleve mestring og tillit, men kjenner seg trygge når de står sammen med og samarbeider med feks kommunen. En utfordring ungdom ofte ytrer er at samarbeid med voksne ofte fører til at de voksne tar over. «Systemets» behov for kontroll må veies mot ildsjelers engasjement og indre kraft til å skape løsninger. I skjæringspunktet mellom de to ligger et krav om tillit. Dette balansepunktet må utforskes nære.

Trinn 4 – Hva trengs for å komme videre?

Når idéen er på plass, blir gruppen raskt tydelige på hva de behøver. De trenger egnet lokale, mennesker som drømmer om det samme som dem, muligens noe penger for å komme i gang og å spre ordet. De fremmøtte er en handlekraftig gjeng ungdommer, som tankemyldrer rundt muligheter og eget nettverk. De blir fort konkrete og lager avtale med kommunen om videre oppfølgingsmøte for å realisere idéen.

Oppsummering

Unge mennesker er urolige over den verden de vokser opp i. De er vet hva som er viktig for dem, men inviteres sjelden til å snakke om det og mangler (ofte) et godt språk for å snakke om hvilket samfunn de dypest sett mener vi bør skape sammen. Når de blir gitt mulighet til å reflektere sammen, lytte til hva en selv og andre tenker, og kreativt skape idéer til det samfunnet de ønsker seg – da svarer de sterkt.

For ofte involveres de unge om «enkle» problemstillinger. De unge vossingene har vist at det ikke er nødvendig. De har mange tanker om hva de selv mener er et bra sted å være ung, hva som er gapet mellom dagens samfunn og det de mener bør være målet, og de har idéer til hvordan vi kan tette noe av gapet.

Under er en skjematisk oppsummering av dagen. Den leses best fra høyre mot venstre.

Hva trengs? (input)	Hvordan? (output)	Hvorfor? (outcome)	Visjon (impact)
Lokale Folk som ønsker - å arrangere/ ta ansvar - å delta Markedsføring Penger(?)	Gjenbruks- arrangement for unge på Voss	Fellesskap Mestring Trygghet Redusert forbruk Endret identitet (hva som er kult) Sikre menneskerettigheter (verdikjeden) Reduserte utslipp fra transport	En bærekraftig og klimavennlig verden for alle
Til å realisere tiltaket og samskape med, har vi en gruppe unge som står for frihet, respekt, likeverd, integritet, mot, frihet, lidenskap, utholdenhet og kreativitet			

7.april 2022

Agnes Vevle Tvinnereim

VILL